

3D ábrázolás PoVRay (4. rész)

A PoVRay világában létrehozott tesztek és objektumok általában az origó környékén jöttek létre, illetve egy rájuk jellemző irányban és méretben jönnek létre. Ezen a problémán segít az affin transzformációnak nevezett matematikai eljárás, illetve ennek a barátságosabb megvalósítása.

© Kiskapu Kft. Minden jog fenntartva

A transzformációk három komponensből tevődnek össze: elmozgatás, átméretezés, elforgatás. Ez a három komponens egy közös affin mátrix alapján végezhető el 3D testeken egy lépésben, amely egy összetett matematikai eljárás, s ezt is megoldották helyettünk a *PoVRay* programozói.

Elmozgatás

A legegyszerűbb transzformáció az elmozgatás, amely során a vektorban meghatározott irányba mozdítjuk el a testet, mégpedig a megadott mértékkel. Ez egyszerűen egy `translate` kulcsszót kell megadnunk a meghatározott vektorral. Az 1. ábrán látható két gömb teljesen azonos méretű és azonos pozíciójú, egyetlen különbség közöttük, hogy a vörös színű testet egy egységgel eltoltuk az $\langle 1, 1, 1 \rangle$ vektor mentén.

```
sphere{
  <0,0,0>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  translate <1,1,1>}
```

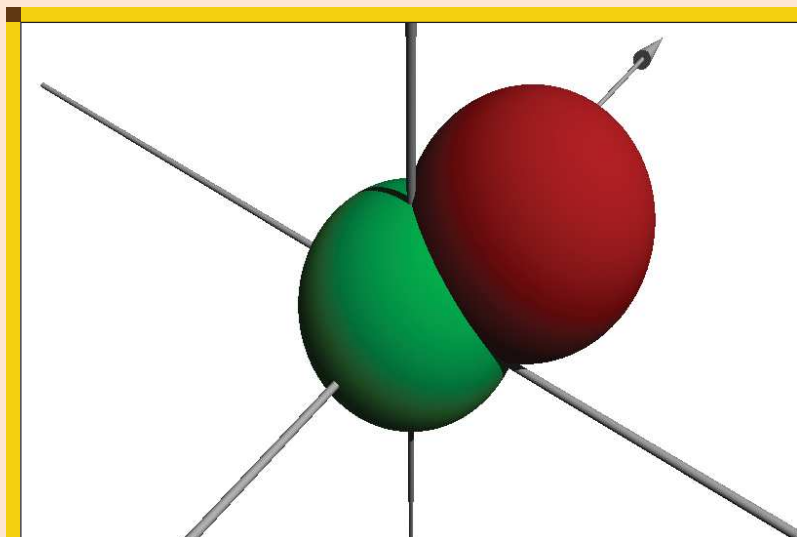
```
sphere{
  <0,0,0>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Green}}}
```

Bár a példában a vörös gömb új pozíciója egyezik a megadott eltolással, az eltolás nem abszolút pozíciót jelent, hanem relatív pozíciót. Ennek megfelelően az alább meghatározott gömb pozíciója azonos lesz a fent meghatározott vörös gömb pozíciójával:

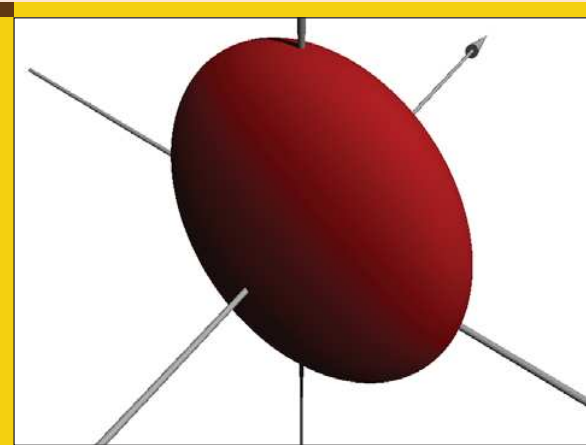
```
sphere{
  <2,2,2>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  translate <-1,-1,-1>}
```

Ha csak egy irányba kell elmozgatni egy testet, akkor tudjuk használni az előre definiált vektorokat is, tehát az alábbi részlet alapján a gömb új pozíciója a $\langle 5, 2, 2 \rangle$:

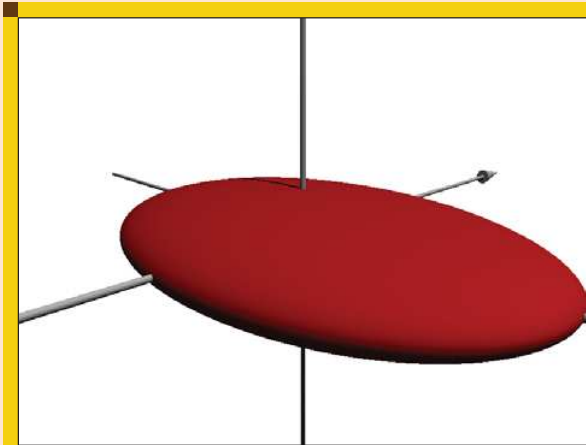
```
sphere{
  <2,2,2>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  translate 3*x}
```


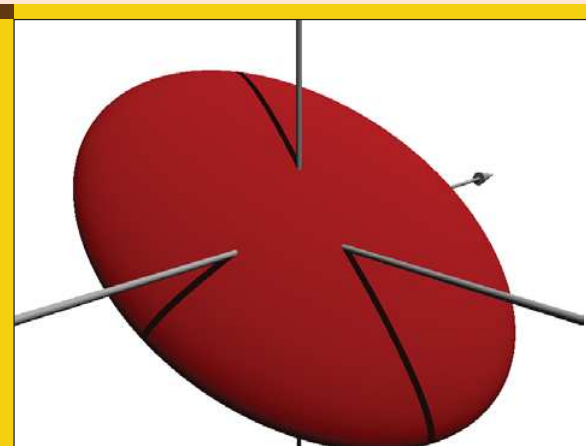
■ 1. ábra Két gömb eltolással

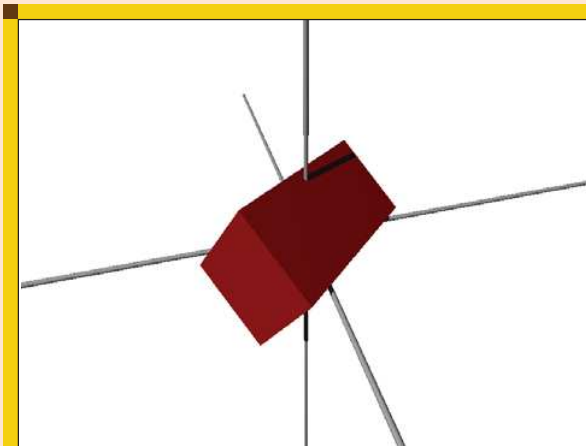
■ 2. ábra Nyújtott gömb = ellipszoid

■ 3. ábra Három tengely mentén átméretezett gömb

■ 4. ábra Egy test elforgatása 30 fokkal

■ 5. ábra Elforgatás X-Y-Z sorrenddel

Átméretezés

Az előző rész megismerése során biztos felmerült a kérdés, hogy miért nincs ovális keresztmetszetű test, más néven ellipszoid, amely egy térben megforgatott ellipszis alapján jön létre. Ennek az az egyszerű oka, hogy az ellipszoid a gömb megnyújtása az egyik tengely mentén, példánkban ez az X tengely (2. ábra):

```
sphere{
<0,0,0>,1.5
texture{
pigment{
color Red}}
scale <2,1,1>}
```

Ha a megadott vektorban egynél nagyobb számot adunk meg, akkor megnyúlik a test, ha egynél kisebb számot, akkor összenyomódik. A megadott

vektor abszolút értéke számít, nyugodtan megadhatunk akár negatív számot is.

```
sphere{
<0,0,0>,1.5
texture{
pigment{
color Red}}
scale <3,0.5,2>}
```

A 3. ábrán egy gömbből kiindulva egy lapos, kissé ovális korongot készítettünk, egyszerűen az X tengely mentén 3 egységgel megnagyítottuk, az Y tengely mentén felére zsugorítottuk, s a Z tengely mentén 2 egységgel széthúztuk.

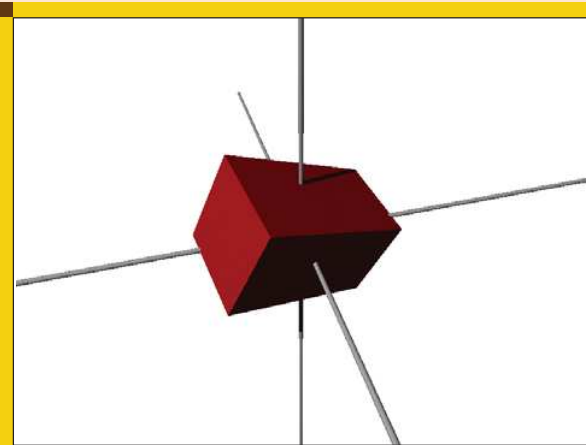
Elforgatás

A három transzformáció közül a leginkább problémás, s így

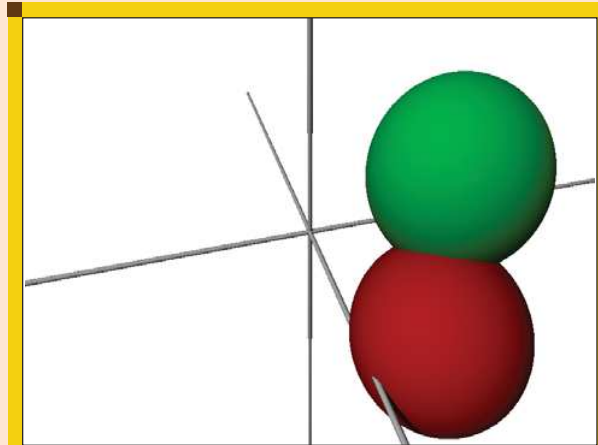
a legtöbb gondolkodást igénylő művelet az elforgatás. Például a 3. ábrán látható testet szeretnénk elforgatni 30 fokkal minden tengely mentén, akkor a következőt kell használnunk:

```
sphere{
<0,0,0>,1.5
texture{
pigment{
color Red}}
scale <3,0.5,2>
rotate <-30,-30,-30>}
```

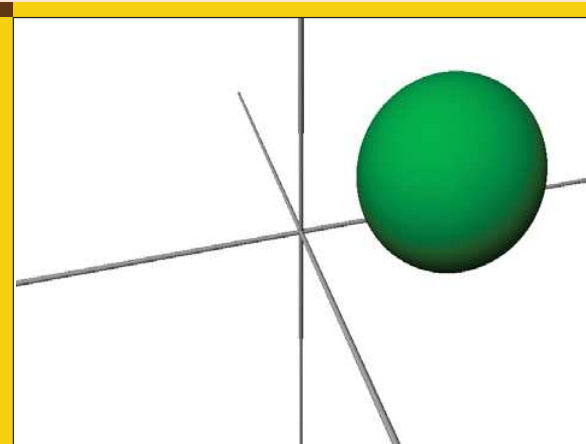
A forgatást megtehetjük több lépésben is, mivel a *PoVRay* az egy vektorban megadott értékek szerint először az X, aztán az Y, s végül a Z tengely körül forgatja meg a testet. Ez forgásszimmetrikus testek esetén nem nagy probléma, de más sorrenddel más-más eredményt kaphatunk (5. és 6. ábra).

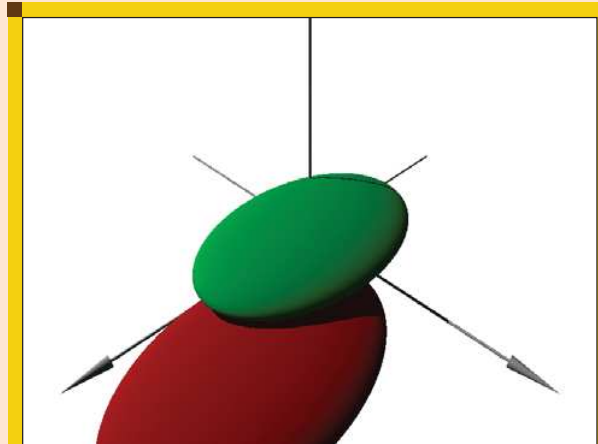
■ 6. ábra Elforgatás Y-X-Z sorrenddel

■ 7. ábra Gömb elforgatása eltolás nélkül

■ 8. ábra Gömb elforgatása eltolással

■ 9. ábra Gömb átméretezése

Ha a PoVRay programra hagyjuk a sorrendet:

```
box{
  <-1,-2,-1>,<1,2,1>
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  rotate <-60,-30,-45>}
```

Ezzel szemben saját sorrend esetén a megfelelő sorokat megismételjük, és nullát írunk azon helyekre, amely tengelyek körül nem akarunk forgatni, a sorrend a példában Y-X-Z tengely:

```
box{
  <-1,-2,-1>,<1,2,1>
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  rotate <0,-30,0>
```

```
rotate <-60,0,0>
rotate <0,0,-45>}
```

A különbség – ha nem is látványos – avatlan szemnek is észrevehető, s az elforgatott tárgy újbóli elforgatásából adódik.

Fontos tudnivalók

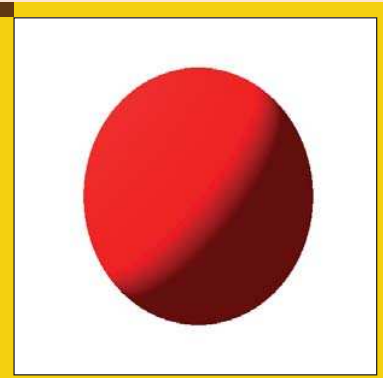
Arra kell figyelniünk, hogy az elforgatás nem a test középpontja körül történik, hanem az origó körül. Ez a tulajdonság az 7. ábrán látható igazán, ahol definiálunk egy zöld és egy vörös gömböt, amelyek közül a vöröset elforgattuk minden tengely körül 60 fokkal. Mivel a gömb középpontja nem az origóban volt, így a két gömb nem esik egybe

```
sphere{
  <2,2,2>,1.5
  texture{
```

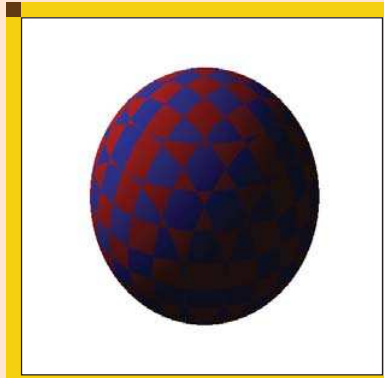
```
pigment{
  color Red}}
rotate <-60,-60,-60>
sphere{
  <2,2,2>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Green}}}
```

Ennek a problémának a kiküszöbölése egyszerűen annyi, hogy a gömböt az origóban hozzuk létre, majd az elforgatás után toljuk el a végleges helyére (8. ábra):

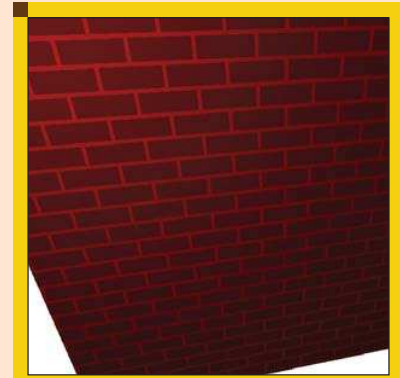
```
sphere{
  <0,0,0>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  rotate <-60,-60,-60>
  translate <2,2,2>}
```


■ 10. ábra Világító vörös szín

■ 11. ábra „Sakktábla” felszín

■ 12. ábra A „téglafal”

A képen csak egy gömböt láthatunk, mivel a gömböt bámerre is forgatjuk: ugyan azt a kinézetű testet láthatjuk, mivel jelenleg csak színeket használtunk, textúrát nem. Célszerű minden testet az origóban létrehozni, majd forgatás és átméretezés után elmozgatni a végleges helyére. Ezzel sok munkától mentesülünk, ha később egy-egy testet el kell forgatnunk. A fentihez hasonlóan az átméretezés sem a test középpontjához képest történik, hanem az origóhoz képest:

```
sphere{
  <2,2,2>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Red}}
  scale <3,0.5,2>}
```

```
sphere{
  <0,0,0>,1.5
  texture{
    pigment{
      color Green}}
  scale <3,0.5,2>
  translate <2,2,2>}
```

Bár a 9. ábrán látható két gömböt azonos pozícióba mozgattuk, az átméretezés okán már mérettel rendelkeztek.

A fentiek alapján a testeket mindig az origón hozzuk létre, végezzük el rajtuk az elforgatást és a méretezést, s csak a végén mozgassuk őket a végső helyükre. Ettől eltérő sorrend esetén nem biztos, hogy a kigondolt helyen és méretben találjuk meg a létrehozott testet.

Egyszerű textúrák

Eddig minden test egyszerű színekkel rendelkezett, amelyek – valljuk be – nem túl realiztikusak. De ne szaladjuk előre, nézzük meg az egyszerűbb színek és textúrák megadási lehetőségeit.

Mint azt már megtapasztaltuk, a színek is a textúra egyfajta megadása, mégpedig a pigment kulcsszó vezeti be őket, majd egy három elemű vektor követi, amely a szín vörös, zöld, illetve kék összetevőjét jelenti:

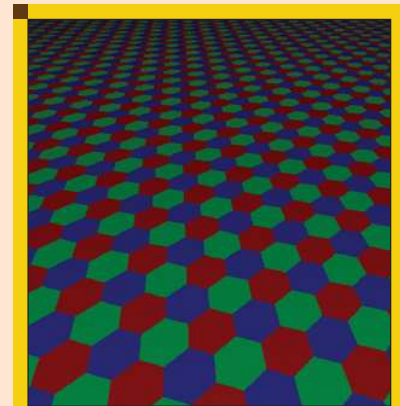
```
texture{
  pigment{
    color <1.0,0,0>}}
```

Normál esetben a színek komponensek 0.0 és 1.0 közötti értéket vesznek fel, de a *PoVRay* lehetőség ad negatív illetve egynél nagyobb számok megadására is. Negatív szám esetén az adott szín *nagyon* sötét lesz, így erősen megvilágítva sem mutat az adott színre vajmi hajlandóságot. Egynél nagyobb színek komponens esetén a test az adott színnel szinte *világítani* fog, bár ez a saját fény más tárgyakra nem vetül rá (10. ábra):

```
texture{
  pigment{
    color <4.0,0.2,0.2>}}
```

A szín megadásakor egy apró trükkel könnyedén tudunk készíteni sakktáblához hasonló felszínt (11. ábra):

```
texture{
  pigment{
    checker color Red, color Blue}}}
```


■ 13. ábra Hatszög alakú csempék a padlón

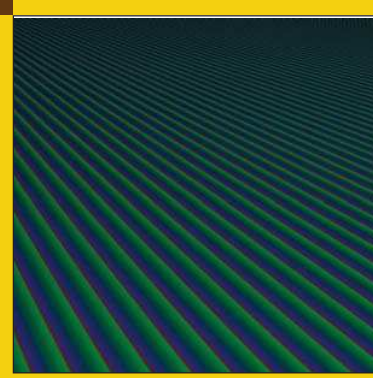
Mivel a gömb felszínére nem feszíthető olyan „sakktábla”, amely mindenhol szépen illeszkedik, kicsit összetörve látjuk viszont az erőfeszítésünket.

Tudunk készíteni „téglafalat” is, ha a brick kulcsszót használjuk a színek megadásakor. Ekkor a program a megadott színnel rajzolja a fugákat, s ennél kisebb fényerővel ábrázolja téglaakat (12. ábra):

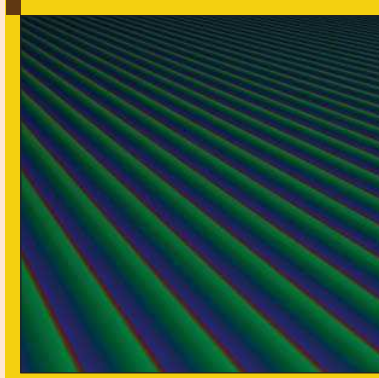
```
texture{
  pigment{
    brick color <1.0,0.0,0.0>}}
```

Megtölthetjük egy test felületét akár hatszögekkel is, amelyeket a program három színnel ábrázol, mégpedig úgy, hogy azonos szín nem lehet szomszédos hatszög (13. ábra):

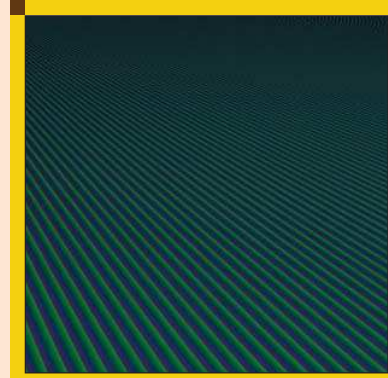
```
texture{
  pigment{
    hexagon color Blue, color Red, color Green}}}
```


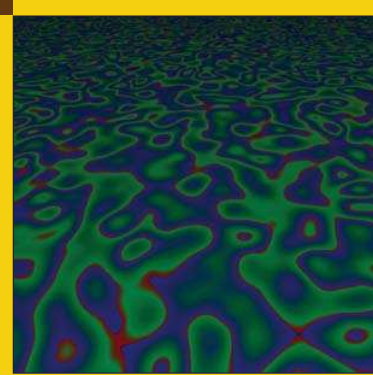
■ 14. ábra Színátmenetek

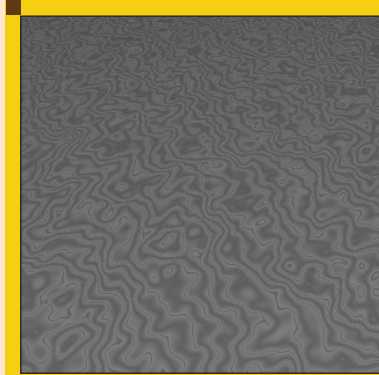
■ 15. ábra Színátmenetek transzformálva

■ 16. ábra Színátmenetek sűrítve

■ 17. ábra „Leopárd-bőr” textúra

■ 18. ábra „Márvány” textúra

■ 19. ábra „Agate” textúra

Kicsit variálva a színekkel képek leszünk színátmenetekre (color_map) is, amelyek egymás követik a gradiensnek megadott irányban (14. ábra):

```
texture{
  pigment{
    gradient x
    color_map{
      [0.00 color Red]
      [0.11 color Green]
      [0.99 color Blue]
      [1.00 color Red]}}}
```

A színek előtt megadott szám nulla és egy között lehet, s ezen az egy egységen belül határozza meg az átmenet méretét. A cikk első felében megismert transzformációk alkalmazhatók a textúrákra is, így képek leszünk megváltoztatni a testek felszínét (15. ábra):

```
texture{
  pigment{
    gradient x
    color_map{
```

```
[0.00 color Red]
[0.11 color Green]
[0.99 color Blue]
[1.00 color Red]}
rotate <45,0,0>
scale 2.0}}
```

Van néhány módosító kulcsszó a textúráknál, amelyek érdekesebbé vagy mássá varázsolják a felületet. A legelső ilyen a frequency is, amelynek hatására a színátmenet sűrűbb vagy ritkább lesz. Ez a módosító ugyanis azt határozza meg, hogy egységnyi távolságon mennyi alkalommal ismétlődjön a megadott minta (16. ábra):

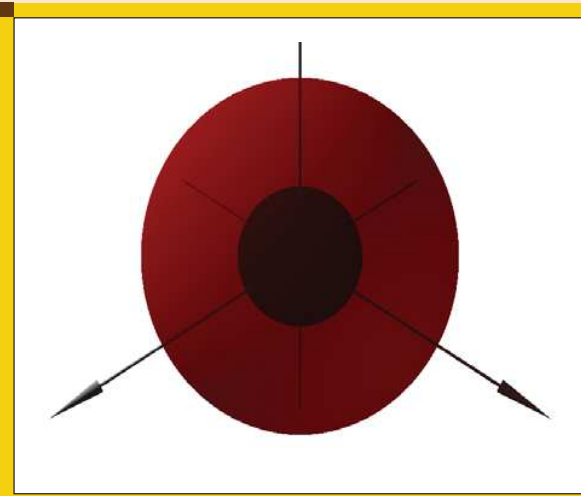
```
texture{
  pigment{
    gradient x
    frequency 4
    color_map{
      [0.00 color Red]
      [0.11 color Green]
      [0.99 color Blue]
      [1.00 color Red]}}
```

```
rotate <45,0,0>
scale 2.0}}
```

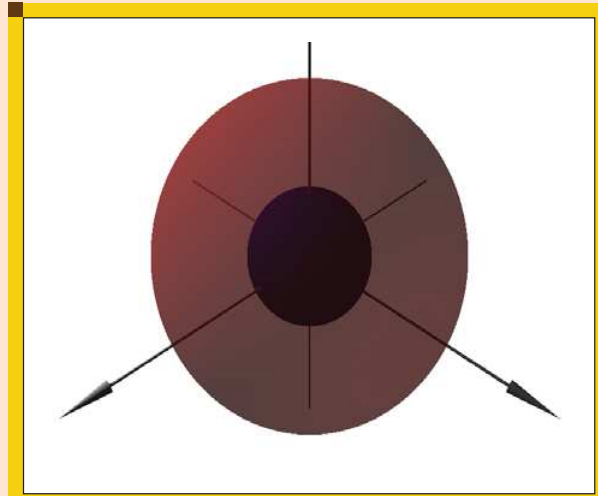
Ha a gradiens helyett kicsit összekuszáljuk a textúrát (bozo), akkor egyfajta leopárdmintát fogunk eredményül kapni (kiválóan alkalmazható vízfelszínhez is):

```
texture{
  pigment{
    bozo
    frequency 4
    color_map{
      [0.00 color Red]
      [0.11 color Green]
      [0.99 color Blue]
      [1.00 color Red]}
    rotate <45,0,0>
    scale 2.0}}
```

Lehetőségünk van „márványosítani” a színátmenetet, amely jól jön a faerezet és a kőmintázatok elkészítésékor (18. ábra). Az omega, a lambda valamint az octaves kulcsszavak

■ 20. ábra Szűrő átlátszóság

■ 21. ábra Áteresztő átlátszóság

© Kiskapu Kft. Minden jog fenntartva

a turbulencia paraméterezésére szolgálnak, más értékekkel másképp alakul a mintázat:

```
texture{
  pigment{
    marble
    frequency 4
    turbulence 0.5
    omega 0.8
    octaves 5.0
    lambda 1.5
    color_map{
      [0.00 color Gray]
      [0.11 color white]
      [0.99 color Gray]
      [1.00 color white]}
    rotate <45,0,0>
    scale 2.0}}
```

Valahol a bozo és marble között helyezkedik el az agate, amely egyfajta keveréke a kettőnek:

```
texture{
  pigment{
    agate
    frequency 4
    turbulence 0.5
    omega 0.8
    octaves 5.0
    lambda 1.5
    color_map{
      [0.00 color Gray]
      [0.11 color white]
      [0.99 color Gray]
      [1.00 color white]}
    rotate <45,0,0>
    scale 2.0}}
```

Átlátszóság

A testek lehetnek áttetszőek vagy átlátszóak, mint a víz vagy az üveg. Ez a tulajdonság nem okoz azonban automatikusan fénytörést, csak úgy tesz a tárgy, mintha át-eresztené a mögötte lévő másik tárgyak fényét. A *PovRay* megkülönböztet áteresztő (*transmittance*) és szűrő (*filtering transparency*) átlátszóságot. A kettő közötti különbséget képeken látni a legjobban (20-21. ábra).

A szűrő átlátszóságot az *rgbaf* kulcsszó vezeti be, illetve egy négy paraméterből álló vektor, amelynek az első három paramétere a szín három komponense, az utolsó paramétere pedig az átlátszóság (20. ábra):

```
sphere{
  <4,4,4>,4
  texture{
    pigment{
      color rgbaf <1,0,0,0.5>}}}
```

A szűrés a test saját színére vonatkozik, így a vörös gömb teljes mértékben kiszűri a nem vörös színeket, így a mögötte lévő kék gömb fekete háttérre is, amelyből így csak a vörös komponens marad meg.

Az áteresztő átlátszóságot az előzőhöz hasonlóan az *rgbaf* kulcsszóval tudjuk meghatározni.

```
sphere{
  <4,4,4>,4
```

```
texture{
  pigment{
    color rgbaf <1,0,0,0.5>}}}
```

Ebben az esetben a tárgy színe nem jelent szűrést, egyszerűen az átlátszóság függvényében átlátszóvá válik, így a mögötte lévő kék gömb színe is átlátszik.

Egészen eddig csak fényeket, színeket és formákat hoztunk létre, ideje a különféle anyagokra jellemző tulajdonságokat is modellezni: a fémek csillanjanak meg, a fának legyen szép erezete, az üvegben törjön meg a fény. Lássuk el textúrával a tárgyakat, de erről már a következő részben!

Auth Gábor
(auth.gabor@enaplo.hu)

Egy pécsi középiskolában informatikát és programozást oktat. Tíz éve botlott először a UNIX rendszerekbe, 7 év Linux használat után kapta el a FreeBSD látat, amiből máig nem tudott kigyógyulni.

KAPCSOLÓDÓ CÍMEK

A PovRay projekt honlapja
➔ <http://www.povray.org>

A cikkben említett fájlok
➔ <http://user.enaplo.hu/~auth.gabor/pov/>